

УДК 338.48.001.76(560)(045)

*І. П. Панасюк,
к. е. н., доцент кафедри країнознавства і туризму,
Національний авіаційний університет, м. Київ
А. О. Тертична,
студентка, Національний авіаційний університет, м. Київ*

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ ТУРЕЧЧИНИ

*I. Panasiuk,
Ph.D., assistant professor of geography and tourism, National Aviation University, Kyiv
A. Tertychna,
student of the National Aviation University, the research Institute of International Relations, Kyiv*

KEY PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE TOURISM MARKET IN TURKEY

Розглянуто та проаналізовано стан туристичного ринку Туреччини, виокремлено основні фактори впливу на його функціонування та запропоновано заходи, спрямовані на забезпечення економічного зростання. Дослідивши туристичний ринок, можна стверджувати, що попит на туристичні послуги формується як у країні, так і за її межами, а задовольняється пропозицією, яку створюють та реалізують суб'єкти національного туристичного ринку. Тому факторами позитивного впливу, що визначають перспективний розвиток туризму, є збільшення інвестицій в інфраструктуру, маркетинг і рекламу, розвиток внутрішніх ринків, зростання міжрегіонального співробітництва й міжгалузевих партнерств. Туризм у Туреччині є однією з найбільш динамічних галузей економіки. У Туреччині є все необхідне для проведення повноцінного відпочинку: тепле море, чисті пляжі, комфортабельні готелі, розважальна інфраструктура, благодатний клімат і красиві місця. Міжнародний туризм не лише збільшує валютні надходження до країни, але й забезпечує зайнятість населення, а також допомагає раціонально використовувати ресурси. Міжнародний туризм розвивається всупереч таким негативним факторам, як політична та економічна нестабільність у багатьох частинах світу, посилення тероризму, коливання валютних курсів, нестабільні ціни на нафту тощо.

The state of the tourism market in Turkey was examined and analyzed, the main factors affecting its functioning were highlighted and measures to ensure economic growth were proposed. Having studied the tourist market, we can state that the demand for tourist services emerges in the domestic market and abroad, and is satisfied by the supply created and implemented by national tourist market players. Therefore, the positive impact of the factors that determine the future development of tourism, is increasing investment in infrastructure, marketing and promotion, development of domestic markets, regional cooperation and inter-sectoral partnership increase. Tourism in Turkey is one of the most dynamic sectors of the economy. In Turkey, there is everything you need for a good rest: warm sea, clean beaches, comfortable hotels, entertainment infrastructure, good climate and beautiful places. International tourism not only increases foreign exchange reserves to the country, it provides employment and helps use resources efficiently. International tourism is growing despite negative factors such as political and economic instability in many parts of the world, increase in terrorist attacks, currency fluctuations, unstable oil prices and so on.

Ключові слова: туристичний ринок, туристичні потоки, доходи, витрати, інвестиції, конкуренція, попит, пропозиція.

Key words: tourist market, tourist flows, income, expenses, investment, competition, demand, supply.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ринок туристичних послуг Туреччини, увійшов до числа світових лідерів зі з'їзного туризму. Туреччина є однією з найбільш відвідуваних країн. Основний прибуток, який отримує держава — доходи від туризму. В середньому витрати туристів під час перебування в Туреччині на людину складають 800 доларів; у загальному це означає приплив валюти в розмірі 3—4 мільярдів доларів.

За даними Міністерства культури і туризму Туреччини, у 2016 році відбувся значний спад доходів від туризму, порівнюючи останні 4 роки спостерігається тенденція різкого падіння: 2014/2013 — 6,2%, 2015/2014 — (-8,3%), 2016/2015 — (-29,0%) [рис. 1]. В I кварталі 2016 року в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року доходи від туризму Туреччини скоротилися на 16,5%, через значне зниження числа російських туристів після дипломатичної кризи, а також іно-

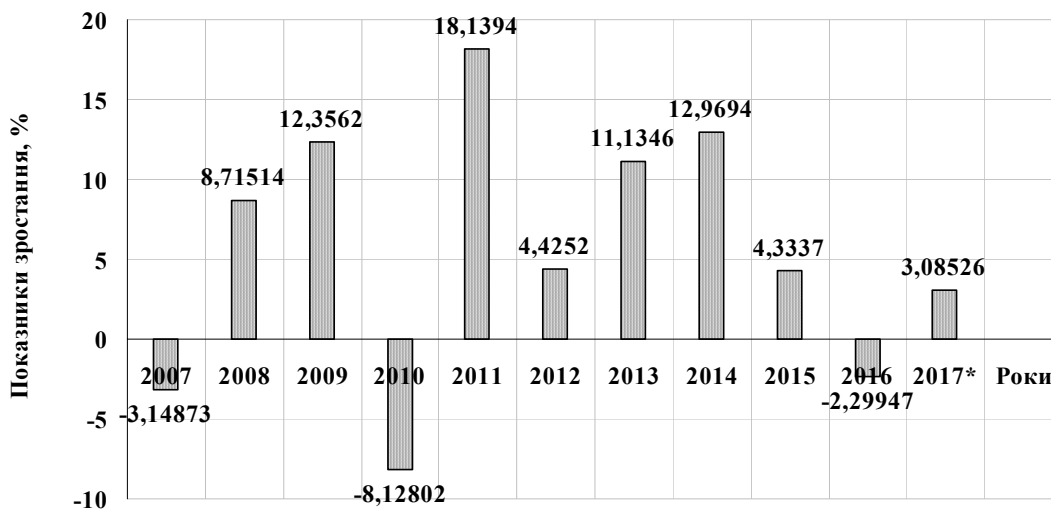

Рис. 1. Темпи приросту доходів Туреччини

Джерело: Т.С. Kultur ve turizm bakanligi/turizm istatistikler.

земців після низки нападів терористів-смертників. Протягом перших трьох місяців 2016 року доходи країни від туризму знизилися до \$ 4,07 млрд, за даними турецького інституту статистики (TUIK) [3].

Аналізуючи число іноземних туристів, що відвідали Туреччину, слід зауважити, що в березні 2016 року кількість іноземних туристів скоротилася на 13% до 1,65 млн, що спричинило різке падіння у порівнянні з тим же місяцем 2015 року.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковими дослідженнями розвитку туристичного ринку Туреччини займалися такі вчені, як М. Алієв, А. Ткачук, П. Тригуб, Т. Лукіна, В. Сааков, І. Черінка, В. Нелепов, С. Юрченко, О. Юрченко, В. Глибовець, Н. Матвієнко та ін. Дослідження стану туристичного ринку Туреччини, проблем та перспектив його розвитку, відкриває нові наукові напрямки у теорії та практиці щодо забезпечення економічного зростання країни.

НЕ ВИРІШЕНА РАНІШЕ ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Дослідженню розвитку туристичного ринку Туреччини було присвячено увагу багатьох вчених. Проте в 2016 році відбулися значні зміни економічного розвитку держави, що призвели до детального їх розгляду. Усі проблеми, які існують на державному рівні вимагають пояснення та усунення задля подальшого економічного розвитку Турецької Незалежної Республіки.

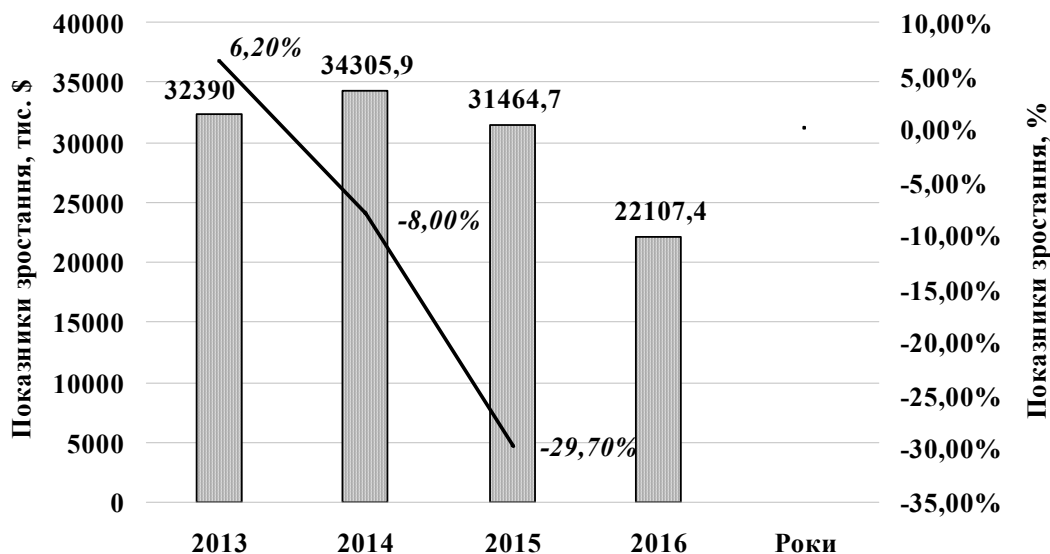

Рис. 2. Динаміка доходів Туреччини від туризму за 2013—2016 роки

Джерело: Т.С. Kultur ve turizm bakanligi/turizm istatistikler.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз економічного розвитку туристичного ринку Туреччини на міжнародній арені.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Туреччина представляє важливий туристичний напрям світу для виїзного туризму, що стрімко розвивається. Державна туристична політика спрямована на подальший розвиток як традиційних, так і нових видів туризму в країні, реалізацію планів, розроблених на довгострокову перспективу, збереження природних та історико-культурних туристичних об'єктів, залучення уваги іноземних туристів з пізнавальними, лікувально-оздоровчими, екскурсійними та іншими цілями, всебічну підтримку й стимулювання розвитку підприємницької активності у сфері туризму, перетворення його в потужний сектор економіки країни й підвищення конкурентоспроможності Туреччини на світовому туристичному ринку. Дослідивши туристичний ринок Туреччини слід відзначити, що у 2016 році провідним туроператором був Odeon Tours, який належить великій міжнародній структурі OTI HOLDING GROUP (в Туреччині), що володіє компаніями Coral Travel Wezyr Holidays (Польща), Odeon Tours (Туреччина, Єгипет, Таїланд, ОАЕ, Іспанія, Греція), Sunmar (Росія), A-Class Travel (Туреччина), Holiday Market Service (Туреччина), готелями Otium Hotels (Туреччина, Єгипет), Xanadu Resort Hotel (Туреччина) та охоронно-консалтинговою компанією OGD Security & Consultancy (Туреччина) [4; 7].

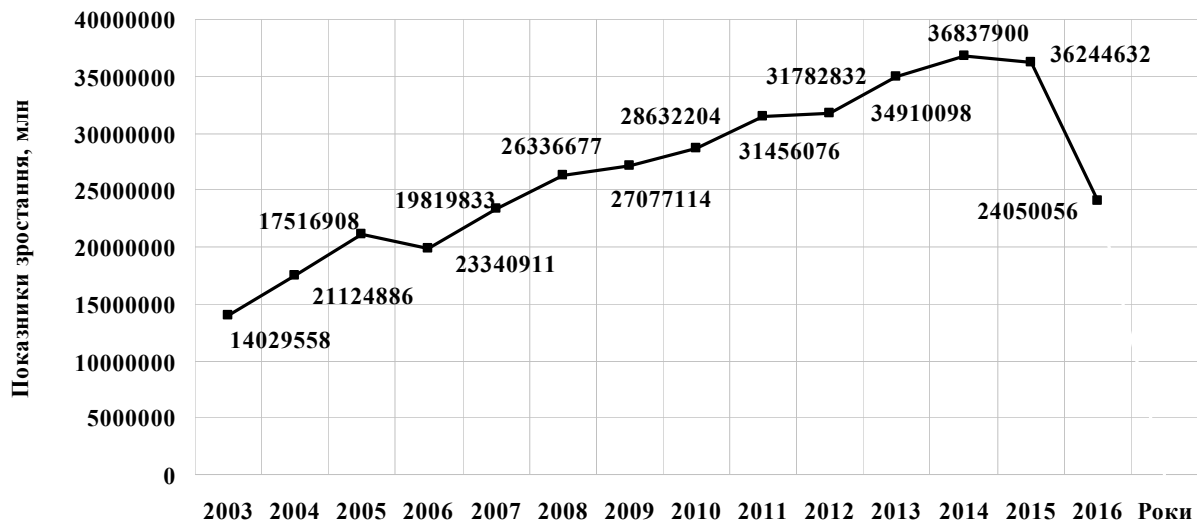

Рис. 3. Кількість в'їзних іноземних туристів до Туреччини 2003—2016

Джерело: Т.С. Kultur ve turizm bakanligi/turizm istatistikler.

Найбільшу частку туристичного потоку до Туреччини складає Німеччина, проте враховуючи складну політичну ситуацію, відбувся значний спад туристичного потоку. За офіційною статистикою Міністерства культури і туризму Турецької Республіки, загальний туристичний потік в країну у 2016 році знизився на 10,3%. При цьому туристичний потік з України до Туреччини зріс на 18,42%. Варто зауважити, яку позитивну динаміку показав туристичний потік з Грузії (28,44%), Ізраїлю (93,71%) та Болгарії (5,97%) (табл. 1).

У I кварталі 2016 року число іноземних туристів в Туреччині скоротилося на 10,3% до 4 млн осіб. Аналізуючи туристичні потоки, можна стверджувати, що число туристів з РФ знизилось приблизно на 56%, з Німеччини — скоротилося на 12%, число українських туристів у 2016 році порівняно з 2015 навпаки зросло на 25% [1].

У квітні 2015 року з РФ до Анталії приїхало 94 тисячі 415 осіб, в 2016 — всього 5 тисяч 237 російських туристів. За перші чотири місяці 2015 року приїхали 126 тисяч 690 російських туристів, в 2016 році — лише 12 тисяч 39 осіб. Загалом, у першому кварталі 2016 року, кількість прибуттів іноземців до країни впала на 10,3%, або до 4,1 млн осіб. Через це Туреччина втратила 16,5% прибутку в цій галузі.

З метою збереження достатнього рівня розвитку туристичної галузі на території країни, держава Туреччини, знизилася ціну на квитки (середня ціна на квитки з України до Туреччини впала зі 180 до 150 доларів) через введення субсидій, які виплачують 6 тисяч доларів за кожен чартерний рейс. Водночас кількість туристів з України, залучених низькими цінами, збільшилося на 100%, до 200 тисяч осіб порівняно з 2015 роком.

Вагомий відтік туристів значно вплинув на здешевлення цін у готелях майже на третину. У квітні 2016 року відпочивальників виявилось на 28% менше, ніж у тому ж місяці попереднього року. Загальна кількість курортників становила 1,75 млн осіб, що за даними Міністерства туризму краї-

ни, спричинило найвиразніший спад, починаючи з травня 1999 року. Значне здешевлення цін на туристичні послуги вплинуло на кількість українських туристів, які відвідали Туреччину в серпні 2016 року, їх потік зріс до 171,716 тисяч осіб, що перевищує показники серпня 2015 року на 65% (за даними Міністерства культури і туризму Турецької Республіки). Аналізуючи період січень — серпень 2016 року, Анталію відвідало 431 тисяч українців, Стамбул — 194 тисяч туристів, Мугла — 79 тисяч туристів. Приріст на цих курортах становив 88% і 10% [5].

Слід зазначити, що через проблеми з безпекою, туристичний сектор країни перебуває в складній ситуації. Кількість іноземних туристів впало в рази, через постійні теракти на курортах і в мегаполісах. Стан місцевої туристичної індустрії — джерела стабільного надходження валютної виручки — підкреслює загальний тренд потрапляння турецької економіки в зону високих політичних ризиків. Країна втратила в туристичній сфері \$ 15 млрд та прогнозується, що збитки в цьому секторі будуть тільки зростати. В 2016 році Туреччина не долічується 9,5 млн зарубіжних гостей, що означає прямі втрати в \$ 10 млрд.

Досліджуючи туристичний ринок Туреччини слід відмітити вагомий вплив ключових макроекономічних факторів, одним з яких є геополітичний фактор. Через міждержавний конфлікт, викликаний інцидентом зі збитим над повітряним простором Туреччини російським військовим літаком, уряд РФ запровадив економічні санкції проти Туреччини, зокрема заборону на продаж авіаквитків та путівок на турецькі курорти, що поставило під загрозу туристичний сезон 2016 року [9].

Один із ключових аспектів, що впливає на розвиток туристичного ринку Туреччини є економічний фактор. Галузеву структуру турецької економіки складають сфера послуг — 66,5%, промисловість — 24,7% і сільське господарство — 9,2%. Динамічно розвинутою галуззю турецької економіки вважається туризм. Проте зниження туристичного потоку та підвищення податків з боку уряду призвело до

Таблиця 1. Частка країн у туристичних потоках в Туреччину

№	Держава	Роки			Доля в турпотоці, %			Зміни, %	
		2014	2015	2016	2014	2015	2016	2015/2014	2016/2015
1	Німеччина	466059	548083	483790	10,71	12,1	12	17,6	-11,73
2	Грузія	325514	336883	432703	7,48	7,44	11	3,49	28,44
3	Болгарія	297886	315502	334324	6,85	6,96	8	5,91	5,97
4	Велика Британія	126529	144770	136910	2,91	3,2	3	14,42	-5,43
5	Греція	171051	150491	125027	3,93	3,32	3	-12,02	-16,92
6	Азербайджан	124717	126886	105559	2,87	2,8	3	1,74	-16,81
7	Україна	80662	75332	89206	1,85	1,66	2	-6,61	18,42
8	Голландія	95022	90523	88096	2,18	2	2	-4,73	-2,68
9	ОАЕ	85512	93978	87234	1,97	2,07	2	9,9	-7,18
10	Франція	106054	93506	83422	2,44	2,06	2	-11,83	-10,78
11	Ізраїль	25158	21078	40831	0,58	0,47	1	-16,22	93,71
12	Росія	207873	150840	66127	4,78	3,33	1,63	-27,44	-56,16

Джерело: Міністерство культури і туризму Туреччини.

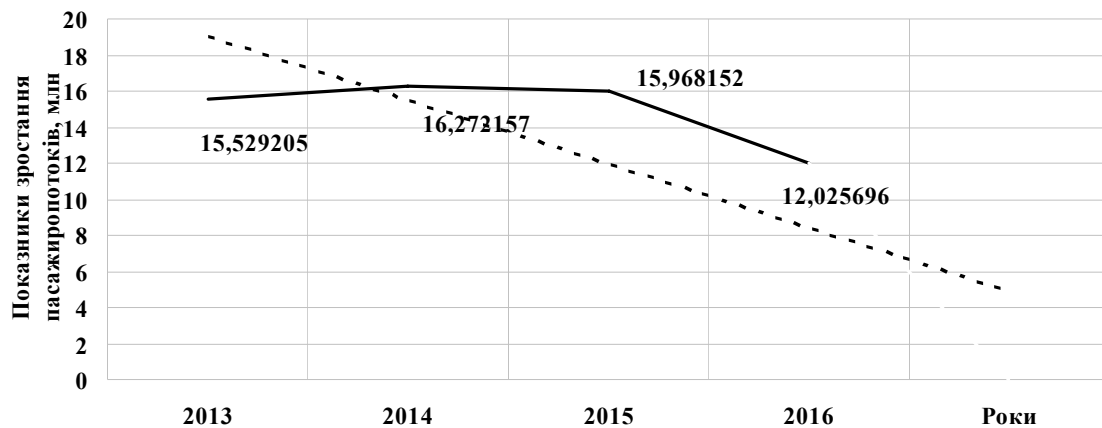

Рис. 4. Динаміка пасажиропотоків чартерних рейсів

Джерело: Міністерство культури і туризму Туреччини.

погіршення економічної й фінансової ситуації через зниження персонального доходу [6].

Соціально-демографічний фактор відіграє важливу роль у розвитку туризму Туреччини. За останній рік чисельність населення зменшилась через постійні теракти, як штучні (здійснені смертниками), так і спеціальні з боку "Ісламістської держави". В Анкарі та Стамбулі в 2016 р. сталося понад 10 вибухів, а в східній частині країни практично щотижня відбувались атаки, жертвами яких стали мирні жителі та поліцейські [5].

Культурний фактор пояснює поведінку турків, які працюють в сфері туризму. Значне зменшення доходів дуже вплинуло на їх поводження з клієнтами. Нав'язуючи непотрібні туристам екскурсії, персонал своєю поведінкою почав відлякувати клієнтів, які завжди вважали їх гостинними.

Геополітичний фактор — ключовий фактор, через який відбулися значні зміни в економіці держави. Він зачепив за собою низку інших факторів, які пов'язані між собою однією глобальною ситуацією — міждержавний конфлікт між Туреччиною та РФ. Отже, стабільна політична обстановка в країні — необхідна умова функціонування туристичної індустрії.

На розвиток ринку туристичних послуг в Туреччині впливають внутрішні фактори, які напруму залежать від зовнішніх факторів. До них відносять процеси попиту й пропозиції, зростання ролі сегментації ринку, зростання ролі ЗМІ й зв'язків із громадськістю (паблік рілейшнз) у просуванні, рекламі й реалізації турпродуктів, зростання ролі фахівців у туризмі (збільшення чисельності працівників, розвитку професійно-кваліфікованої структури і т.д.).

Взаємодія внутрішніх та зовнішніх факторів формує кон'юнктуру ринку та створює середовище бізнесу, що впливає на попит (його обсяг, структуру, еластичність), який забезпечується діяльністю національної індустрії туризму зі створення відповідного, кон'юнктури, туристичного продукту.

У першому півріччі 2016 року, ряд іноземних інвесторів в декількох сферах покинули Туреччину. Британська компанія роздрібної торгівлі Tesco продала мережу супермаркетів Kira в Туреччині. Рішення згорнути діяльність на турецькому ринку прийняла австрійська компанія OMV, яка займалася збутом нафтопродуктів. Норвезька Statkraft виствила на продаж належну їй гідроелектростанцію в турецькому Сіірті [2; 6].

Політичний вплив значно відобразився на прямих іноземних інвестиціях. Після "тріумфального" твердження влади Ердогана в середині липня 2016 року, догляд європейського капіталу став схожий на відверту втечу. Не в силах утримати інвестора зі Старого Світу, турецький уряд звернув увагу на Близький Схід. Якщо точніше, в регіон Перської затоки, де у Анкари міцніють зв'язки з тамтешніми арабськими монархіями. Така політика "заміщення інвестора" частково компенсує втечу європейського капіталу. Наприклад, зареєстрована в ОАЕ компанія Akzirve Gayrimenku планує вкласти в турецьку нерухомість \$ 500 млн Арабські партнери готові забезпечити замовленнями турецький будівельний сектор. Однак масштаби і обсяги арабських капіталовкладень — обмежені, вони лише на нетривалий час можуть вгамувати інвестиційний голод Туреччини, якщо, звичайно, західний інвестор надовго відмовить турецьким партнерам у своїй прихильності [2,5].

Відомі випадки "інвестиційної стриманості" і з боку азіатського бізнесу, що втрачає довіру до турецької економіки через підвищення внутрішньо- і зовнішньополітичних ризиків. Раніше повідомлялося, що великий японський інвестор, який мав плани вкластися в мережу готелів на території Туреччини, відмовився від цієї ідеї. За даними самих турецьких джерел, таке рішення неназваний інвестор з країни сонця, що сходить, прийняв на увазі попадання Туреччини в список мішеней для ісламського екстремізму.

Доходи в країні дуже важливі для зниження дефіциту платіжного балансу. Туреччина залишається вкрай залежною від припливу іноземних інвестицій на свій ринок, велика частина всіх її операцій фінансується за рахунок залу-

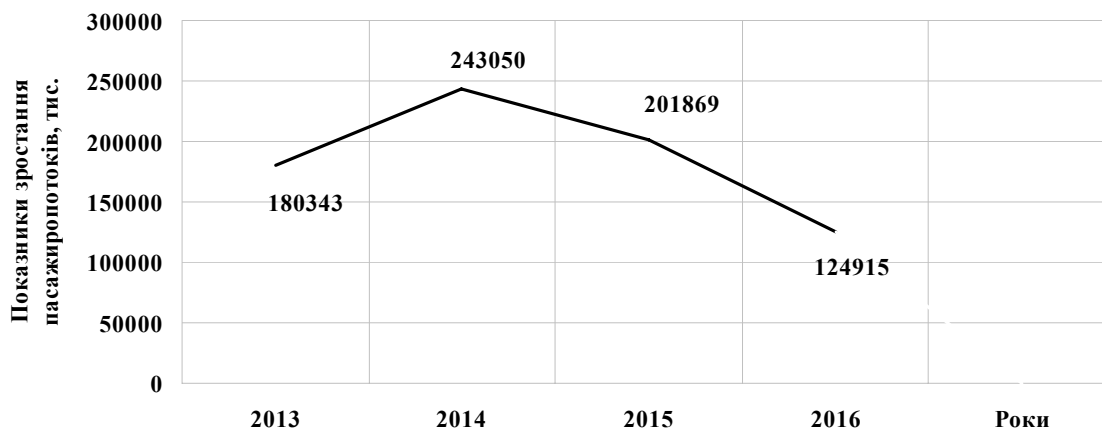

Рис. 5. Динаміка пасажиропотоків регулярних рейсів

Джерело: Міністерство культури і туризму Туреччини.

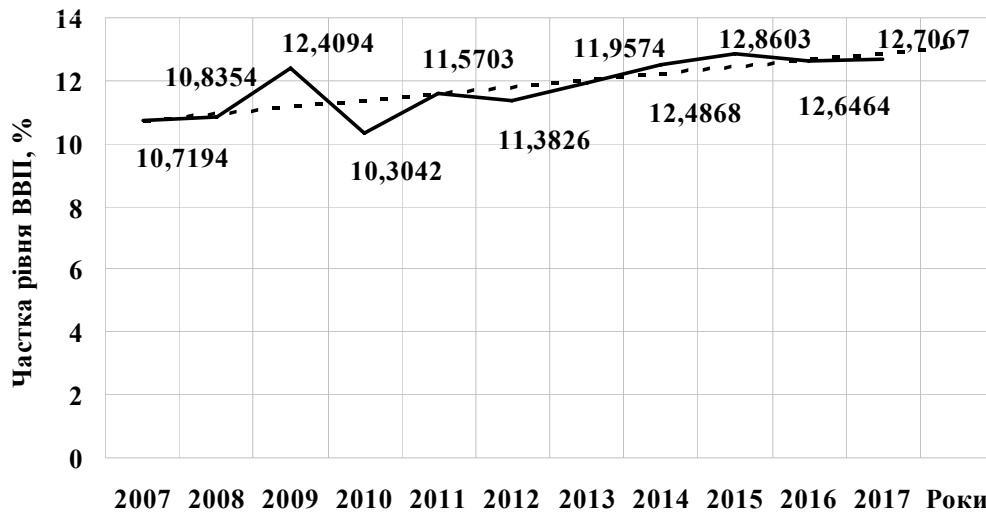

Рис. 6. Вплив рівня ВВП на туристичний ринок Туреччини

Джерело: Міністерство культури і туризму Туреччини.

ченого зовні капіталу. Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІ) в Туреччину за підсумками 2015 року склав \$ 16,5 млрд. За період з січня по травень 2016 року приплив іноземного капіталу склав \$ 15,8 млрд, з яких тільки \$ 2,3 млрд були прямими іноземними інвестиціями. Це в два рази менше, ніж за аналогічний період роком раніше. Зарубіжний інвестор все частіше утримується від участі в довгострокових проєктах в Туреччині, вважаючи за краще працювати на короткостроковій дистанції. Найчастіше, обмежуватися грою на турецькому фондовому ринку, не більше того [3].

Дефіцит надходження зовнішнього капіталу веде до зростання показника кредитного дефолтного свопу, а з ним і підвищує ризик нездатності турецького уряду розплачуватися за своїми боргами. Цей індикатор в жовтні наблизився до досить небезпечної межі. Як відзначають експерти, це негайно призвело до негативних оцінок з боку міжнародних рейтингових агентств. Standard & Poor's і Moody's знизили суверенний кредитний рейтинг Туреччини до неінвестиційних рівнів.

Останнім часом рішення Федеральної резервної системи про збільшення процентної ставки, а також результати президентських виборів в США вплинули на ринки, що розвиваються і стали причиною зростання курсу валют в Туреччині. Це зростання вплинуло і на туристичний сектор. Зростання валют по відношенню до турецької ліри може послужити збільшення попиту на Туреччину як напрямком для відпочинку для іноземних

туристів. Переговори і зустрічі, проведені президентом Туреччини Реджепом Тайіпом Ердоганом з президентом РФ Володимиром Путіним, дали результати, які позитивно позначилися на туристичному секторі. Згідно з інформацією, що надходить від працівників сектору, відновлення відносин Туреччини та Росії оживило сектор туризму. У 2017-му році, згідно з прогнозами, Туреччину відвідають 3,5 — 4 мільйони російських туристів. Прогноз зростання ВВП Туреччини на 2017 рік в 4,4% міцно прив'язаний до стабільного притоку іноземних інвестицій, стає очевидним, що цей прогноз доведеться переглядати в бік зниження, бо відтік європейського капіталу з турецького ринку приймає все більш масштабний вигляд. Це позначається і на вартості національної валюти. Турецька ліра в жовтні оновила історичні мінімуми, закріпившись на рівні вище 3,1 ліри за долар США. (В лютому 25.02 2017 — 3,61 ліри за долар США.) Паралельно прибутковість облігацій зросла до найвищого рівня з липня, коли в країні придушили спробу держперевороту [1; 3].

Не зважаючи на значне скорочення ринку, туризм залишається в Туреччині важливою статтею державних доходів. Він становить 6% ВВП і забезпечує робочими місцями понад 8% жителів країни. У 2016 році, за різними оцінками, туристичний потік скоротився майже на 5,3—7,6 мільйона людей, що завдало збитків на 6,2—8,9 мільярда доларів [1].

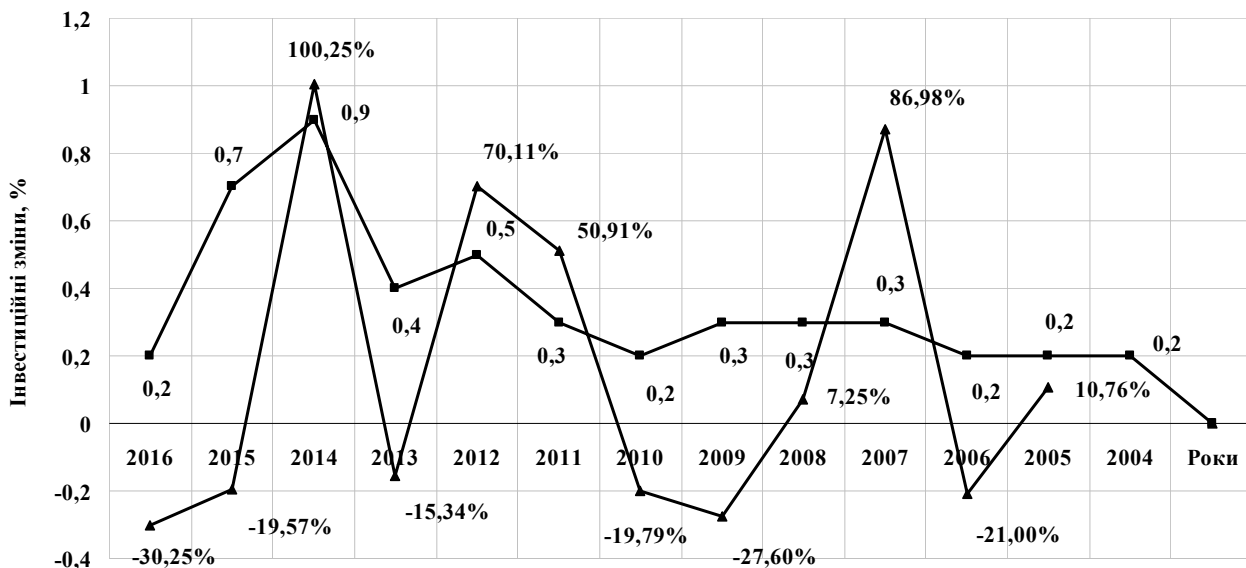

Рис. 7. Прямі іноземні інвестиції до Туреччини, чистий відтік (% від ВВП)

Джерело: Кноета. Мировой атлас данных.

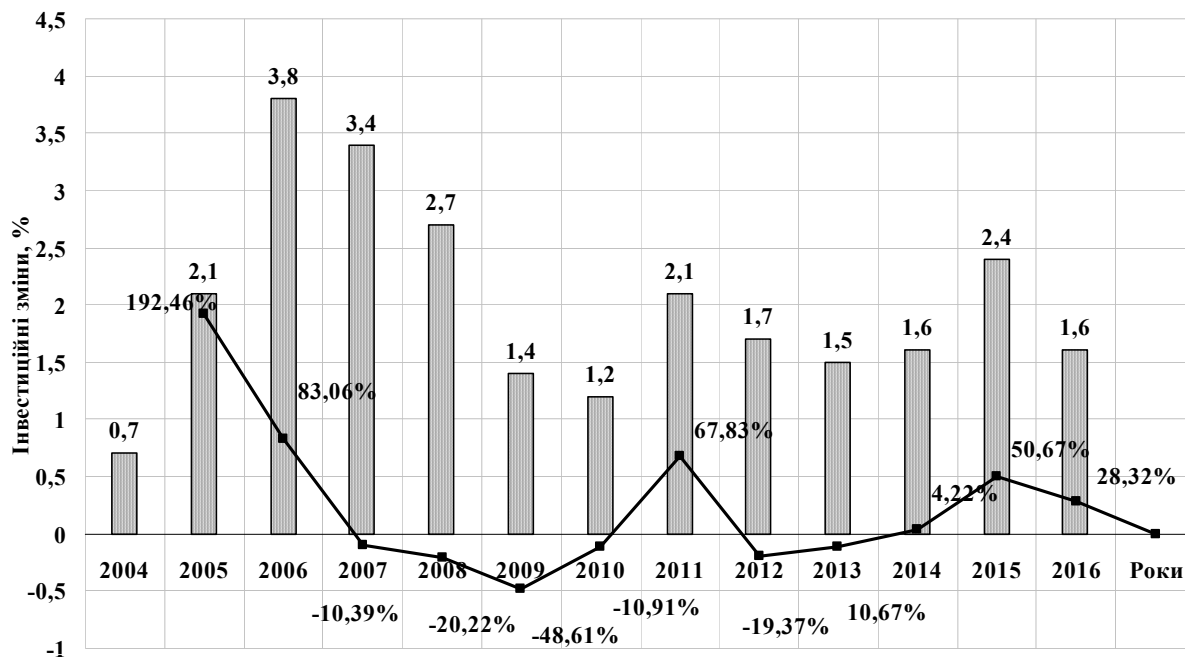

Рис. 8. Прямі іноземні інвестиції, чистий притік (% від ВВП)

Джерело: Кноета. Мировой атлас данных.

ВИСНОВКИ

Туреччина представляє важливий туристичний напрям світу для виїзного туризму, що стрімко розвивається. Державна туристична політика спрямована на подальший розвиток як традиційних, так і нових видів туризму в країні, реалізацію планів, розроблених на довгострокову перспективу, збереження природних та історико-культурних туристичних об'єктів, залучення уваги іноземних туристів з пізнавальними, лікувально-оздоровчими, екскурсійними та іншими цілями, всебічну підтримку й стимулювання розвитку підприємницької активності у сфері туризму, перетворення його в потужний сектор економіки країни й підвищення конкурентоспроможності Туреччини на світовому туристичному ринку. Головною проблемою перспективного функціонування ринку туристичних послуг в Туреччині в 2016 році — нестабільна політична ситуація в країні. Геополітичний фактор потягнув за собою низку інших факторів (економічні, соціально-демографічні, культурні, міжнародні), які пов'язані між собою однією глобальною ситуацією — міждержавний конфлікт між Туреччиною та РФ. Стабільна політична обстановка в країні — необхідна умова функціонування туристичної індустрії.

Факторами позитивного впливу, що визначають розвиток туризму, є збільшення інвестицій в інфраструктуру, маркетинг і реклама, розвиток внутрішніх ринків, зростання міжрегіонального співробітництва й міжгалузевих партнерств. Туреччина має всі передумови для розвитку туризму як сфери обслуговування. Основний прибуток, який отримує держава — доходи від туризму. І для того, щоб відновити економіку туристичного ринку в Туреччині, необхідно в першу чергу налагодити політичну ситуацію в країні та посилити заходи безпеки.

Література:

1. Міністерство культури і туризму Туреччини [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.turizm.gov.tr>
2. Мировой атлас данных [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://knoema.ru>
3. Турецький інститут статистики (TUIK) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/375196/turechchyna-vtratyla-17-dohodiv-vid-turyzmu>
4. Туристична компанія Odeon tours [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.odeontours.com/>
5. Leading news source for Turkey and the region [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hurriyetdailynews.com/>

6. Mustafa Sonmez, Risk indicators growing for Turkish economy // Al-Monitor. — October 27, 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://easaily.com/ru/news/2016/11/02/ekonomika-turcii-vtyagivaetsya-v-voronku-krizisa-begstvo-investorov>

7. OTI HOLDING GROUP [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://otiholding.com/>

8. UNWTO Tourism Highlights, Edition 2012. World Tourism Organization [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unwto.org/facts/eng>

9. Ткачук Л.М. Геополітичний чинник розвитку міжнародного туризму / Л.М. Ткачук: зб. наук. праць. — К.: НАУ, 2016. — С. 142.

10. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / За ред. проф. В.Г. Герасименка; авт. кол.: В.Г. Герасименко, С.С. Галасюк, С.Г. Нездойминов та ін. — Одеса: Астропринт, 2013. — 304 с.

References:

1. Ministry of Culture & Tourism of Turkey (2017), available at: <http://www.turizm.gov.tr> (Accessed 05 April 2017).
2. The World Atlas of Data (2017), available at: <http://knoema.ru> (Accessed 05 April 2017).
3. The Turkish Statistical Institute TURKSTAT (2017), available at: <http://news.finance.ua/ua/news/-/375196/turechchyna-vtratyla-17-dohodiv-vid-turyzmu> (Accessed 05 April 2017).
4. Odeon Tours (2017), available at: <http://www.odeontours.com/> (Accessed 05 April 2017).
5. Hurriyet Daily News (2017), "Leading news source for Turkey and the region", available at: <http://www.hurriyetdailynews.com/> (Accessed 05 April 2017).
6. Sonmez, M. (2016), "Risk indicators growing for Turkish economy", available at: <https://easaily.com/ru/news/2016/11/02/ekonomika-turcii-vtyagivaetsya-v-voronku-krizisa-begstvo-investorov> (Accessed 05 April 2017).
7. OTI HOLDING GROUP (2017), available at: (Accessed 05 April 2017). <http://otiholding.com/>
8. UNWTO (2012), "Tourism Highlights, Edition 2012", available at: <http://www.unwto.org/facts/eng> (Accessed 05 April 2017).
9. Tkachuk, L.M. (2016), Neopolitychnyj chynnyk rozvytku mizhnarodnoho turizmu [Geopolitical factor for the development of international tourism. Scientific work collection, National Aviation University, Kyiv, Ukraine.
10. Gerasimenko, V.G. Galasyuk, S.S. and Nezdoimov, S.G. (2013), Rynky turystychnykh posluh: stan i tendentsii rozvytku [Travel services markets: state and development trends]. Astroprint. Odesa, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2017 р.